

Mənəvi dünyamıza düşən ədəbi-bədii işıq

Həyat həqiqətlərinin bədii ifadəsi olan əsərlər oxucusunun həm düşüncələrini formalasdırır, həm də xarakterini. Düşüncə ilə xarakter mahiyyət baxımından sosial normaları müəyyənləşdirdiyinə görə yaxşı əsər bilavasitə sosial missiyani yerinə yetirir.

Vahid Məhərrəmov jurnalistdir, yazıçıdır. Müşahidə etdiyi faktları, hadisələri bədii materiala çevirməyi bacarır, bunu həm də bədii təfəkkürlə cilalaya bilir. Onun

nəşr edilmiş kitabları Azərbaycan nəşrinin son illərinin uğurları sırasındadır. Əsərlərinin mövzusu da, bədii səviyyəsi də diqqətçəkəndir. Yenicə çapdan çıxmış "Cıdır düzündə Zəfər bayrağı" kitabındaki hekayə və esseləri də bədii dəyəri ilə seçilən və sevilən əsərlərdir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiasının tarixi ötən əsrin sonları ilə səsləşmir, bu tarixin kökləri daha qədimdir, daha dərindir. Ermənilər ərazi iddiası ilə bir sırada mədəniyyət abidələrimizi, incəsənətimizi, mədəniyyətimizi mənimsəməyə həmişə maraqlı olublar, bunu müəyyən mənada, şəbəkəli fəaliyyətə çeviriblər. Vahid Məhərrəmov belə bir gerçəkiliyi ədəbiyyata gətirə bilib. "Gümüş kəmər" hekayəsinin mövzusu həyatdan götürülsə də, bədiiləşdirmə onu olduqca gərəkli bir mahiyyətlə tarixləşdirib. Yaziçi bu hekayəsində erməniliyin nələrə əl atdığını, onların nələri qamarlamaq, mənimsəmək istədiyini, bəşər mədəniyyətini necə saxtalaşdırduğunu bədii sözün qüdrəti ilə göstərib. Hekayənin finalı saxtakarlığa, bu anlamda erməniliyə incə bir xəbərdarlıqdır: saxtakarlığın sonu olmur!

Sadə süjet mürəkkəb bir prosesin yönümünün axarına dönür - ermənilər kənd-kənd gəzib qızıl-gümüş, mis məmələtlərini, qədim xalı-xalçaları satın alıb aparır, üzərində olduqca incəliklə xırda-para düzəlişlər etməklə onları erməniləşdirirdilər. Vahid Məhərrəmovun "Gümüş kəmər" hekayəsi ermənilərin mədəniyyətimizin keçmişinə bugünkü təxribatlarının bədii ifadəsi olmaq baxımdan gərəkli əsərdir - tarixiliyi ilə, bədii həlli ilə.

Azərbaycanın son on illəri dövlətçilik tarixində müharibə dövrü kimi tarixləşib. Bu, azərbaycanlılığın erməniliyə qarşı döyuşlər tarixidir, həm də ədəbiyyatımızın tarixidir. Müharibə öz əksini bədii ədəbiyyatda da tapır.

Vahid Məhərrəmov "Xəcalət ağrısı" hekayəsində müharibənin bir döyüşünü nəsrə gətirib. Bu əsər iki döyüşü taleyi haqqında hekayədir. Hekayədə döyüşçülərin sevinci bədii boyalarla işqalandırılıb: "Hospitalda müalicə olunan Elmar döyüşü yoldaşlarının yanına beş gündən sonra qayıtdı. Onun sağ-salamat döndüyünü görəndə Teymurun sevinci yerə-görə sığmadı. Dostlar yenə də düşmən üzərində zəfər qazanmaq naminə ciyin-ciyinə verib döyüşürdülər..." Hekayətin davamı Vahid Məhərrəmovun söz düzümündə coşub-dاشan duyğularını bir niyyətə kökləyir: Təki Vətən yaşasın!..

Kitabının adını daşıyan "Cıdır düzündə Zəfər bayrağı" hekayəsinin ideyası qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik hissələrindən yoğrulub. Əməliyyatların birində yaralanan tabor komandiri Zəfər ürəyinin üstündə gəzdirdiyi qanlı bayrağı döyüşü dəstə Ziyaya verərək xahiş edir ki, Şuşa erməni işğalından azad olunandan sonra onu Cıdır düzündə dalğalandırsın. Ziya da şəhid zabit dostunun xahişini yerinə yetirir.

"Üçüncü görüş" hekayəsi də erməni işgalçlarının törətdikləri Qarabağ müharibəsinin insan taleyində açdığı qanlı şirimplərdən, sağalmaz yaralardan bəhs edir. Müəllif hekayənin qəhrəmanı Elyananın nümunəsində müharibənin insanlara hansı ağrı-acılar yaşatdığını təsirli və inandırıcı boyalarla təsvir edir. Otuz ildən çox olan bir dövrü elə də böyük olmayan hekayəyə sığışdırı bilir.

Vahid Məhərrəmov hayatı həqiqətlərini ədəbiyyata həm də analogiyalara əsaslanmaqla gətirir. Onun "Günahsız günahkar" hekayəsi bu qəbildəndir. Hekayə əsərin qəhrəmanının mütaliyə marağının (və sevgisinin) təhkiyyəsi ilə başlayır və onun daxili aləminin, fikir-düşüncələr dünyasının, duyğularının təsviri ilə davam etdirilir.

Fikir süzgəcindən keçirdiyi əsərlərindən açıq-aydın görünən odur ki, Vahid Məhərrəmovun nəşr yaradıcılığı çoxşaxəlidir. O, hadisənin (hadisələrin) mahiyyətinə uyğun üslub seçə bilir. "Gürçü çaxırı" hekayəsinin təhkiyyəsi ilə "Mənə sevgi məktubu yaz" hekayəsinin təhkiyyəsi tamam fərqlidir. Bu fərqli hadisələrin yaratdığı fərqli olsa da, müəllifin bu fərqli münasib forma seçə bilmə bacarığı ilə şərtlənir.

Azərbaycan nəşrində maarifçilik cərəyanı ötən əsrin əvvəlləri ilə səsləşir və sonrakı dövrlər üçün müəyyən mənada ədəbi məktəb təsirini saxlaya bilib; təhsilə sevginin yasadılması, onun cəfəkeslərinə sevginin səmimiliyi, müəllim-tələbə münasibətlərinin sosial həyatın işığına çevrilməsi və sairə maarifçilik kimi təzahür edir. Fikrimcə bütün peşələrin ustası müəllimdir, ona böyük sevgilər. Həqdan gəlir. Vahid Məhərrəmovun "Müəllim" hekayəsi bu baxımdan xarakterikdir. Müəllifin müəllimə sevgisinin müəllim sevgisi kimi. Hekayədə müəllimə sevgini cəmiyyətə sevgi kimi dəstələşdirə bilib. Sağird müəllim münasibətini vətəndaş-cəmiyyət münasibəti inərsiyəsi kimi təqdim edib və bu, yeni ədəbi yanaşma kimi diqqətəlavizdir. "Müəllim" hekayəsinin mənəvi dünyamıza düşən ədəbi-bədii işıq da adlanıra bilərik. Axın "səndədir, məndədir müəllim ömrü..."

Müəllifin müxtəlif illərdə yazdığı və "Cıdır düzündə Zəfər bayrağı" kitabına daxil etdiyi "Səid", "Babamın çomağı", "Tələbə", "Əsl Hacı", "Atla uşağı dostluğu", "Mənə sevgi məktubu yaz", "Quşların qənimi", "Pantomim" hekayələri, həmçinin müxtəlif mövzularda yazdığı "Urəklər, ürəklər", "Çiçəklər ciçəyi", "Ağaclar ciçəkləyəndə", "Ana torpaq, ana Vətən", "Zəfər hərəkəti", "Vətən torpağını öpən dodaqlar", "Baxışlar, baxışlar" və başqa esseləri bədii dəyəri ilə seçilir. Bu və bu kimi hekayələr, esselər müasir nəşrimizin səciyyəvi əsərləri kimi oxunacaqdır. Əsərlərdən aydın görünən odur ki, yazıçı təxəyyüllü həyatı söz vəsítəsilə ədəbiyyata gətirə bilib.

Vahid Məhərrəmov